

gar-los de tot el conjunt dels *Carmina Catulli*, fins al punt que hom desitja una continuïtat per poder gaudir de tots els cent setze poemes amb son comentari corresponent.

Un cosa que també volíem mencionar són algunes errades tipogràfiques, sobretot en el text llatí i en la transcripció del ritme de la mètrica. Les primeres, i si n'hi ha algunes del text castellà, són fàcilment suplibles o intel·ligibles, però les que pertoqueu a l'escansió, quan manquen d'una llarga o

d'una breu, són més difícils de resoldre en una primera lectura.

I, ja per acabar, hem d'assenyalar la fàcil lectura del llibre i la seva utilitat, ja que abans de decantar la seva opinió cap a una línia d'interpretació o una altra, ens mostra el panorama en general, resumint i inserint-hi totes les aportacions prèvies i desitjam, com ja hem dit més amunt, veure una continuïtat en aquest comentari.

Antònia Soler i Nicolau

Actas I Congreso Nacional de Latín Medieval

León, 1-4 de diciembre de 1993. Coordinador: Maurilio Pérez González. León: Universidad de León. Secretariado de Publicaciones, 1995, 670 p.

La rápida publicación de las *Actas del I Congreso Nacional de Latín Medieval* celebrado en España es un signo evidente de la vitalidad de los estudios latinos medievales en España y del empuje de los organizadores del Congreso en llevarlo a la práctica y en publicar los trabajos. Desde ambos puntos de vista podemos estar de enhorabuena. Los trabajos que presenta el volumen en su conjunto son una buena muestra del abanico de temas e intereses de los estudios españoles sobre el amplio espectro del latín medieval hispano. La ponencia de clausura, puesta acertadamente en las Actas como pórtico de los trabajos del Congreso, «Problemas y perspectivas del latín medieval hispano» del profesor Manuel C. Díaz y Díaz, ofrece una reflexión de conjunto de las metas que deberían plantearse hacia el futuro y las cautelas y criterios a tener en cuenta para la correcta valoración de las realidades de la documentación medieval o de los códices sobre los que proyectamos nuestros estudios.

Los más de setenta trabajos reunidos en las Actas abarcan un amplio panorama de estudios sobre la latinidad medieval hispana y los albores del romance. Se nos ofrecen agrupados con el mismo criterio que se presentaron en el Congreso en similares apartados I. Codicología y crítica textual; II. Géneros literarios en el latín medieval;

III. Latín medieval y lenguas romances; IV. Mesas redondas: 1. Revista bibliográfica; 2. *Lexicon Latinitatis Medii Aevi*: Las ponencias del primer apartado están a cargo de Carmen Codoñer, «Los *Tituli* en las *Etymologiae*. Aportaciones al estudio de la transmisión del texto»; Enrique Montero Cartelle, «Censura monástica y crítica textual» y Aires A. Nascimento, «*Per tritam uiam* [...] do exercicio critico do texto e do livro». En torno a ellas ocho comunicaciones plantean problemas de la transmisión de Isidoro, la constitución de la *Biblia Hispana Vetus*, y diversas notas de crítica y corrección de obras y manuscritos hispanos. En las ponencias de «Los géneros literarios en el Latín medieval» tenemos los trabajos de A. Albete, «Tradición y originalidad en las Artes predicatorias medievales»; de José Eduardo López Pereira, «La aportación hispana a la historiografía latina y medieval», y de Vitalino Valcarcel Martínez, «Hagiografía hispanolatina visigótica y medieval». Veintiséis comunicaciones hacen relación a una diversidad notable de temas de ámbito estilístico, sintáctico, de autor, de tradición, de evolución, etc. que analizan mayoritariamente textos de origen hispánico. En el tercer apartado, «Latín y lenguas romances», tenemos las ponencias de E. Sánchez Salor, «Factores que influyen en los cambios léxi-

cos en la Baja Latinidad" y de Roger Wright, "La sintaxis reflexiva con semántica no agentiva", a las que siguen una treintena de comunicaciones sobre observaciones de léxico, las conexiones del latín y el romance, etimologías y toponimia, aspectos concretos de lenguajes técnicos, etc. Cierran el volumen las observaciones aportadas por los participantes en torno a los dos temas abordados: «Revista bibliográfica» y «*Lexicon Latinitatis Medii Aevi*», en los que sobresalen las propuestas de proyectos de futuro.

El volumen tiene mérito indudable en sí mismo por dar cuenta de la realidad viva y

operante ya en la Península de una buena muestra de estudiosos dedicados al estudio del latín medieval hispano, españoles y portugueses, que pueden plantearse nuevas metas bajo las coordinadas metodológicas y de crítica exigente en las que nunca se puede bajar la guardia. Las pequeñas objeciones que pudieran hacerse tienen ya respuesta por parte del coordinador del volumen en el prólogo. Saludemos con agrado el esfuerzo y deseemos fervientemente su continuidad.

José Martínez Gázquez

Universitat Autònoma de Barcelona

I Encuentro Peninsular de numismática antigua: «La moneda hispánica: ciudad y territorio»

Madrid, CSIC, 7-10 de noviembre de 1994

Durant la segona setmana de novembre de 1994 va tenir lloc a l'edifici del Centro de Estudios Históricos del CSIC de Madrid la celebració d'aquesta primera trobada de numismàtica antiga a nivell peninsular, sota la direcció de la investigadora científica del CSIC, Prof. Dra. M. Paz García-Bellido. No era aquesta una trobada científica habitual dins el món de la numismàtica antiga, sinó que va oferir dues grans particularitats. En primer lloc, la voluntat del comitè organitzador d'intentar obrir la ciència numismàtica a altres branques del món antic, com la història antiga, l'arqueologia o la filologia i que, així, s'intentés trencar el secular aïllacionisme que ha envoltat l'estudi acadèmic de l'Antiguitat. En segon lloc, i com el mateix nom indica, més contacte entre el món acadèmic peninsular (portuguès i espanyol), tenint present que les separacions polítiques contemporànies ofereixen una visió clarament deformada del panorama històric del món antic.

Els actes d'obertura i de clausura del Congrés van servir per rendir homenatge a dos il·lustres numismàtics, Drs. L. Villaronga i F. Mateu i Llopis. Precisament a aquest

darrer es dedicava la celebració d'aquesta trobada peninsular, clausurada el quart dia amb una ponència sobre l'estat actual de les investigacions numismàtiques a la península ibèrica segons la perspectiva lusitana, a càrrec del Prof. Dr. R.M.S. Centeno.

Amb un programa força dens van anar seguint, en sessions de matí i tarda, ponències, comunicacions i participacions, segons una taula de matèries que havia estat pensada per facilitar el debat entre els diversos especialistes (numismàtics, arqueòlegs, historiadors antics o lingüistes). La primera de les sessions va estar dedicada a qüestions de metodologia (anàlisi metal·logràfiques, estadística i metrologia), probablement la més científista, que va concloure amb una visita al Banc d'Espanya.

La segona sessió va ser dedicada al tema de la iconografia monetària, un tema estrictament numismàtic però que té connexions clares amb altres aspectes més purament arqueològics i artístics. La lectura que el ponent R. Oïmos va fer del significat de l'estudi d'aquestes representacions anava en el sentit de considerar-les com una forma de comunicació entre cultures monetàries dife-